

Bewoners van aandachtswijken sporten minder

Gezonder leven en meedoen in de samenleving door meer te bewegen en sporten

Strategisch plan voor onderzoek & innovatie

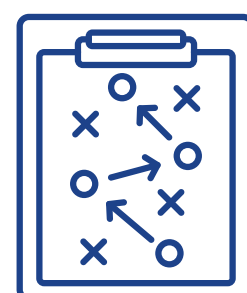
Inleiding

Mensen die praktisch geschoold zijn of lagere inkomens hebben sporten en bewegen structureel minder dan mensen die meer theoretisch geschoold zijn of hogere inkomens hebben. Deze uitdaging concentreert zich in aandachtswijken. Ondanks allerlei initiatieven en lokaal succesvolle projecten is deze kloof in de afgelopen decennia niet kleiner geworden. Om deze sociale ongelijkheid te verkleinen en iedereen te laten genieten van bewegen en sport is het nodig dat we beter inzicht hebben in verschillen. En dat we mensen in die wijken op een andere manier helpen dan nu het geval is.

Analyse

Het blijkt dat de focus op allerlei gedrags- en leefstijlinterventies niet het gewenste effect hebben gehad. Deze zijn vaak ingestoken vanuit het uitgangspunt dat als mensen worden overtuigd van het belang om te bewegen en sporten en ze daar tijdelijk bij worden ondersteund, dat ze duurzaam in beweging komen. Uit de analyse blijkt dat er vaak allerlei factoren in de context om mensen heen zijn die belemmerend zijn en vaak geen onderdeel uitmaken van een aanpak. De meest belangrijke factor waar vaak geen aandacht voor is, is de rol van bestaanszekerheid. Hoe die relatie met sport en bewegen in elkaar zit begrijpen we nog niet precies. Daarnaast moeten we heel erg oppassen voor een normatieve benadering. Mensen ervaren weinig bewegen en sport vaak niet als een probleem en een 'wijzend vingertje' helpt niet. Er is vaak al veel wantrouwen in deze wijken in instituties en veel aandachtswijken worden al platgelopen door projecten en onderzoekers, die daar een korte tijd zijn.

Kennisagenda

Er zijn vier onderzoek- en innovatiethema's:

- 1. Bestaanszekerheid** – minder sport en bewegen is een symptoom van een complexer geheel. Relevant is om te weten in hoeverre inwoners het zelf ook een urgent probleem vinden dat zij minder sporten en bewegen. Er is behoefte aan kennis die nader duidt wat de wisselwerking is tussen bestaanszekerheid en sport- en beweegdeelname. Kwalitatief onderzoek met gebruik van ervaringskennis naar de invloed van economisch, sociaal en cultureel kapitaal op sport- en beweegdeelname. Welke overtuigingen, normen en waarden spelen daarin een belangrijke rol?
-
- 2. Sociale relaties** – Welke betekenis hebben sociale relaties en sociale normen voor sport- en beweegdeelname in aandachtswijken? Er is kennis nodig over de waarde van relationele verbindingen, interpersoonlijke connecties, waarden en normen en sociale activiteiten van inwoners in relatie tot het wel of niet meedoen aan sport- en beweegactiviteiten. Bij dit thema gaat het om onderwerpen als de functie van sleutelfiguren, brugfunctionarissen en gidsen in de wijk, de invloed van de sociale structuur op sport en bewegen, informatievoorziening (netwerken, taal, kanalen) en de rol van moeders/gezinsleden.
  - 3. Betrokkenheid inwoners** – Hoe betrek je inwoners bij sportbeleid, onderzoek en innovatie? Hoe maak je ruimte voor vertrouwen om de betrokkenheid van inwoners te bevorderen en welke rol kan sport en bewegen daarin spelen?
  - 4. Sturing en uitvoering** – Het gaat hier om verschillende aspecten. Zo zouden we meer duidelijkheid willen over de rollen en verantwoordelijkheden in de wijk en specifiek de rol van sport- en beweegprofessionals. Er lijkt behoefte aan ruimere kaders, meer continuïteit in budget en mensen, en de juiste kennis en kunde om ervaringskennis te benutten bij het ontwikkelen van passend sport- en beweegaanbod.

Aanbevolen wordt om naast een aantal meerjarige onderzoekstrajecten ook concrete experimenten te stimuleren, die bij voorkeur aan elkaar gekoppeld zijn.

Uitvoering

Om de benodigde kennis en innovatie te ontwikkelen is het belangrijk dat onderzoekers, overheden, bedrijven, maatschappelijke organisaties en ervaringsdeskundigen samenwerken. Het onderzoeks- en innovatieprogramma dient een minimale looptijd van 2023-2026 te hebben en loopt bij voorkeur langer door. Het is wenselijk dat aangesloten wordt op lopende programma's, netwerken en andere initiatieven, zodat er ruimte is om domeinoverstijgend te werken aan verandering. Het is zinvol om nader te verkennen of een koppeling mogelijk is met het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid, Sportakkoord & GALA, Sportinnovator en de Bewegalliantie. Tegelijk is verandering nodig met het bestaande en moet er ruimte zijn om te experimenteren.

Onderzoek en innovatie kunnen grote impact hebben in de buurten met veel mensen met een lagere sociaaleconomische positie waar de sport- en beweegdeelname erg laag is. Daarnaast is het ook interessant om eens te kijken naar verklarende factoren in een aantal van deze buurten waar de sport- en beweegdeelname (tegen de verwachting in) toch hoog is.

Naast het stimuleren dat er concrete onderzoeks- en innovatietrajecten worden gestart is het belangrijk dat er een (kennis)infrastructuur wordt ingericht en dat betrokken mensen elkaar kunnen ontmoeten en inspireren om bij te dragen aan de gewenste verandering. We willen dat iedereen in Nederland kan genieten van sport en bewegen.

**You are trying to solve the problem.
But you are not even looking at it.**

BILLY BEANE (MONEYBALL)

Twee leidende principes

Het strategisch plan gaat uit van een model met een sturingsmix voor transitie. In de uitwerking zijn twee leidende principes bepaald waar we naartoe willen:

- Kansengelijkheid; een inclusieve sport, er zijn geen sociale of economische barrières om te kunnen sporten en bewegen. Van een benadering gericht op het individu (gedragsverandering) en interventies gaan we naar meer focus op het systeem met huidige dominante manieren van denken en werken. Succes- en faalfactoren van wet- en regelgeving, beleid, financiering en samenwerking zijn daarin belangrijk.
- Gemeenschappen in een wijk of buurt staan centraal; het geheel van personen en zaken die tot elkaar in een bepaald opzicht in een geregelde betrekking staan, en de behoeften, de energie en de belevingswereld van dat geheel. We werken 'asset-based', vanuit het vermogen/ de kwaliteiten van inwoners en hun buurt. We vertrekken niet vanuit een focus op bepaalde bevolkings- of leeftijdsgroepen.

Met behulp van dit programma krijgen we zicht op de invloed van onderliggende ongelijkheden op verschillen in sport- en beweegdeelname en handvatten hoe de gewenste verandering te realiseren. Onderzoek, kennisimplementatie, innovatie en opschaling dragen bij aan de gewenste verandering van het hele systeem.

Sturingsmix voor Transitie

Aanpassen en veranderen regels en richting:

Wat moet er anders?

Kansengelijkheid en gemeenschappen: bewegen en sport voor iedereen

Leidende principes

Transformatieve (sociale) innovaties versnellen

Wat moet opgebouwd worden?

Uitfaseren en afbouwen

Waar moeten we mee stoppen?

*Derk Loorbach

Drie randvoorwaarden

- Beter zicht op de impact van lokale initiatieven.
- Oog voor schaalbaarheid (en generaliseerbaarheid), naast context sensitiviteit.
- Stimuleer onconventionele aanpakken – ontwerpend onderzoek (social design), actieonderzoek, experimenten, citizen science.

Dit plan (juli 2023) is uitgewerkt in de periode oktober 2022 tot juli 2023 door kwartiermaker Paul Dirkse in nauwe samenspraak met een crew (werkgroep) bestaande uit: Atabey Senyurek, Axel Quist, Gert-Jan Schotanus, Harmen Bijsterbosch, Houda Loukili, Houssin Bezzai, Ismail Ismail, Jacqueline Jonkhart, Maikel Waardenburg, Monaïm Benrida, Natascha Notten, Nynke Bakker, Willem de Boer. Daarnaast hebben diverse anderen in individuele gesprekken, online bijeenkomsten vanuit een verdieping met wijkprofessionals waardevolle adviezen gegeven.

Wil je meer weten over dit wicked problem? Klik dan hier!

